

صنعت غذا از مزرعه تا سفره مردم امتداد دارد/ شیرینی و شکلات در صدر تولیدات مواد غذایی

صنایع غذایی جزء آن دسته از صنایعی است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، شاهد پیشرفت‌های شگرفی بوده است.

به گزارش باشگاه خبرنگاران جوان، صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و صنایع غذایی جزو آن دسته از صنایعی بود که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۵۷، شاهد پیشرفت‌های شگرفی در چهل سال گذشته بوده است. پس از انقلاب اسلامی صنایع غذایی توسعه یافته به گونه‌ای که ظرفیت فرآوری محصولات کشاورزی کشور در سال ۱۳۸۵ به حدود ۳۳ میلیون تن و تا پایان برنامه چهارم به رقم ۴۲ میلیون تن افزایش یافت.

ایران در گذشته به واردات بیشتر محصولات غذایی وابسته بود، اما اکنون بعد از گذشت چهار دهه باوجود دو برابر شدن جمعیت و افزایش تقاضای زمانی در چهار فصل، مدیریت بازار محصولات کشاورزی به نفع تولیدات داخلی است و در عرصه صادرات، تراز بازرگانی خارجی

کشاورزی حدود ۲ میلیارد دلار به نفع ایران است.

درباره سیر رشد صنایع غذایی در چهل سال گذشته با آرمان خالقی، عضو هیئت مدیره و قائم مقام دبیر کل خانه صنعت، معدن و تجارت ایران به گفت‌وگو پرداخته‌ایم که در ادامه می‌آید؛

پیش از انقلاب اسلامی قادر به تأمین نیازهای غذایی مردم در داخل نبودیم

پیش از انقلاب اسلامی در صنعت غذا چند مشکل عمده وجود داشت. با وجود اینکه جمعیت کشور قبل از انقلاب اسلامی، کمتر از جمعیت در چهار دهه گذشته بود، با این حال نمی‌توانستیم نیاز مردم به مواد غذایی را تأمین کنیم و بیشتر ما یحتاج مواد غذایی از خارج تأمین می‌شد. از طرف دیگر سلیقه و ذائقه مردم، گرایش به سمت مصرف محصولات غذایی سنتی داشت و نظام مشخص داخلی برای جهت دهی به عادت های مصرفی مردم در حوزه مواد غذایی وجود نداشت.

فرهنگ مصرف و ذائقه مردم به تدریج تغییر کرد

پس از انقلاب اسلامی بخش خصوصی ورود وسیع و خوبی در حوزه صنایع غذایی داشت و کارهای بزرگی در این بخش صورت گرفت تا حدی که باید گفت در بسیاری از مواقع وزارت جهاد کشاورزی از کشاورزان عقب مانده است. کارخانه‌های شیر قبل از انقلاب فقط چند کارخانه محدود بود که می‌توانستند شیر پاستوریزه در ابعاد کوچک تولید کنند، اما پس از انقلاب اسلامی با رشد بیش از ۲ برابری جمعیت، فرهنگ مصرف و ذائقه مردم به تدریج تغییر کرد و مردم از مصرف لبنیات و نان سنتی به سمت مصرف لبنیات صنعتی و بهداشتی و نان‌های صنعتی پیش رفتند.

صنایع قدرتمندی در حوزه صنایع غذایی در کشور شکل گرفته است

قبل از انقلاب تولید پنیر میزان ناچیزی بود و عمده پنیر مصرفی از کشورهای خارجی وارد می‌شد، اما پس از انقلاب اسلامی تأمین محصولات سالم غذایی با در نظر گرفتن استانداردهای جهانی در کشور بالا گرفت و اکنون شاهدیم که صنایع قدرتمندی در حوزه صنایع غذایی در کشور شکل گرفته است تا جایی که برخی از این کارخانه‌ها محصولات خود را به کشورهای مختلف دنیا صادر می‌کنند.

شیرینی و شکلات در صدر تولیدات مواد غذایی

به جرئت می‌توان گفت صنایعی همچون شیرینی و شکلات جزء بهترین صنایع غذایی کشور هستند و در حد کیفیت جهانی محصولات خود را به بازارهای بین‌المللی عرضه می‌کنند. در تولید آبنمیه و کنستانتیه پس از انقلاب اسلامی شاهد پیشرفت‌های شگرفی بودیم و نه تنها تولید و مصرف این نوع محصولات در چهار دهه اخیر در کشور چندین برابر افزایش یافت، بلکه توانستیم آبنمیه‌های با کیفیت ایرانی را به خارج از مرزهای ایران صادر کنیم.

مشکل بسته بندی، مانع بزرگ صادرات

یکی از مشکلات مهم در زمینه تولید آبنمیه و کنستانتیه کیفیت میوه است، زیرا به دلیل استفاده از سموم و کودهای نامناسب در حوزه کشاورزی و باغداری برخی از کشورهای جهان استانداردهای ایران را برای تولید آبنمیه قابل قبول نمی‌دانند و همین موضوع موجب شده تا صادرات در حوزه آبنمیه و کنستانتیه نتواند توسعه بالایی داشته باشد. از طرف دیگر ما در صنعت بسته بندی مشکلات جدی داریم و در سه محصول استراتژیک کشور یعنی پسته، خرما و زعفران پیشرفت‌های زیادی در حوزه بسته بندی صورت نگرفته است. هرچند شاهدیم پس از انقلاب اسلامی میزان توسعه زمین‌های زیر کشت برای این سه محصول چندین برابر شده است اما در حوزه فرآوری با وجود شکل‌گیری برندهای مطرح هنوز نتوانسته‌ایم به جایگاه موردنظر کشور در حوزه صادرات پسته، خرما و زعفران دست یابیم تا جایی که برخی کشورها همچون اسپانیا محصولات ما را به صورت فله‌ای خریداری کرده و با بسته بندی مناسب با برند خود به بازارهای جهانی عرضه می‌کند. در سال‌های اخیر حتی شاهد بودیم پسته و زعفران ایرانی در خارج از مرزهای ایران و در کشورهای همچون هند، چین، افغانستان کاشته و تحت نام زعفران ایرانی به کشورهای دیگر صادر شد و این امر می‌تواند در بلندمدت به دیدگاه کیفی محصولات ایرانی در سطح جهانی آسیب وارد کند.

صنعت غذایی از مزرعه تا سفره مردم امتداد دارد

صنعت غذایی از مزرعه تا سفره مردم امتداد دارد، بنابراین باید تمام مراحل فرآوری، برداشت و انبارداری به صورت دقیق مورد سنجش و ارزیابی قرار گیرد تا کمترین آلودگی و ضایعات را داشته باشد. از

آنجایی که شرکت‌های صادراتی تنها می‌توانند آخرین حلقه زنجیره را درست کنند توانایی تغییر چندانی در کل زنجیره را ندارند و این امر موجب می‌شود تا صادرکنندگان ما در بازارهای جهانی به دلیل عدم رعایت استاندارد برای تولید محصولات غذایی نتوانند آنطور که پتانسیل کشور ایجاب می‌کند، در زمینه توسعه صادرات محصولات غذایی پیشرفت کنند. محصولات کشاورزی همچون پسته و خرما می‌توانند به راحتی در دنیا مقام اول را داشته باشند، اما نرسیدن به استانداردهای جهانی مشکلی است که همیشه صادرکنندگان ایرانی را آزار داده است.

رشد قابل ملاحظه صنعت پتروشیمی پس از انقلاب

صنایع پتروشیمی پس از انقلاب اسلامی جزء صنایعی بود که رشد قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرد. قبل از انقلاب اسلامی، صنایع پتروشیمی به تعداد ناچیزی در ایران وجود داشت و نفت کشور به صورت کاملاً خام و بدون فرآوری به کشورهای دیگر صادر می‌شد و کشورهای همچون ژاپن که نفت ایرانی را می‌خریدند، آن را تبدیل به مواد پایین‌دستی کرده و دوباره با قیمت چند برابری آن را به کشور خودمان می‌فروختند. رشد چشمگیر صنعت پتروشیمی در چهار دهه گذشته برای هیچکس قابل کتمان نیست، اما بدون شک هنوز هم ظرفیت‌های بسیار زیادی در توسعه این صنعت وجود دارد و دیگر نباید بنزین و بسیاری از اقلام و محصولات پتروشیمی را از خارج وارد کنیم. ما هنوز نتوانسته‌ایم به ارزش افزوده حداکثری در مواد پایین‌دستی پتروشیمی دست یابیم و خلأ مدیریتی در این حوزه مشخص است. ایران می‌تواند در صنعت پتروشیمی به جایگاهی برسد که باکیفیت‌ترین و ارزان‌ترین محصولات پلاستیکی را در دنیا تولید کند و بدون شک یکی از مشکلات اصلی در عدم توسعه این صنعت را باید کم توجهی و عدم توسعه طراحی در حوزه صنعت پتروشیمی دانست.

باید در تولید محصولات استراتژیک، رتبه اول جهانی را داشته باشیم

ما قرار نیست تولیدکننده همه چیز باشیم، اما اگر به دنبال عدم وابستگی و استقلال هستیم باید در تولید محصولات استراتژیک، رتبه اول جهانی را داشته و از مزیت رقابتی بالایی ایجاد کنیم و به تولید محصولاتی دست یابیم که توانایی تولید آن تنها در ایران باشد. آنچه در شرایط کنونی همه مردم را دور هم جمع کرده و موجب

اتحاد شده است، اشتراکات اعتقادی و مذهبی است و همین امر موجب شده تا کشور با وجود تنوع قومیتی بالا و همچنین تنش‌های مداوم خارجی و داخلی در سال‌های گذشته نه تنها تجزیه نشود، بلکه همه مردم با همدلی و اتحاد تحت نام ایران و زیر پرچم جمهوری اسلامی با یکدیگر متحد شده و در برابر تمام تهاجم‌های خارجی بایستند. بدون شک ثبات و امنیت دو مولفه اصلی کشور پس از انقلاب اسلامی است و ما باید تلاش خود را برای گسترش امنیت و ثبات در تمام ابعاد اقتصادی، سلامت و اجتماعی فراهم آوریم.

خصوصی‌سازی‌ها به درستی انجام نشد

در برخی از موارد خصوصی‌سازی‌ها به درستی انجام نشد و برخی از شرکت‌ها و کارخانه‌های دولتی به شبه خصوصی‌ها منتقل شد و نظارت کافی بر روند خصوصی‌سازی صورت نگرفت. همین امر موجب شد تا برخی از صنایع که پس از انقلاب اسلامی به شدت قوت گرفته و حتی تا مرحله صادرات به خارج از ایران رشد کنند، افول کرده و نتوانند مسیر رو به رشد و پیشرفتی را که با وقوع انقلاب اسلامی و عامه مردم در سطح صنعتی و اقتصادی ایجاد شده بود، ادامه دهند. در میان این شرکت‌ها و کارخانه‌ها می‌توان به کارخانه‌های بزرگی همچون هیکو اشاره کرد که در سال‌های پس از انقلاب یکی از کارخانه‌های قوی در سطح خاورمیانه و حتی جهان بود، اما به دلیل عدم نظارت و بی‌تدبیری‌های صورت گرفته در حوزه خودروسازی دچار مشکلات متعددی شده و افت کرد.

به نظر می‌رسد توجه بیشتر دولت مردان به نحوه خصوصی‌سازی و همچنین نظارت بر این امر می‌تواند موجب شکوفایی صنایع کشور در سال‌های آتی شود. پایداری اقتصاد بدون شک به دو مؤلفه مهم بستگی دارد؛ ۱- عدم وابستگی به بیرون از کشور، ۲- در صورت وابستگی، خودمان هم بتوانیم وابستگی ایجاد کنیم به این معنا که اگر کالایی وارد می‌کنیم در قبال آن یک محصول مهم و استراتژیک به کشور مقابل صادر کنیم تا بتوانیم در حوزه اقتصادی برای کشورهای خارجی ایجاد وابستگی کنیم. ما باید منافع ملی خود را به سایر کشورها گره بزنیم و اگر توانستیم این کار را انجام دهیم، بدون شک اقتصاد کشور به سمت و سوی درستی خواهد رفت.